

SVENSKT NÄRINGSLIV

Svenskt Näringslivs förslag på vässade regler mot osund konkurrens

När det offentliga konkurrerar med privata företag finns det risk för konkurrens på olika villkor. Förloraren är på kort sikt den enskilde näringsidkaren eller företaget, men på lång sikt är det samhället och skattebetalarna som är de verkliga förlorarna, eftersom en osund konkurrens underminerar ett välmående näringsliv och hämmar innovation och utveckling. Nu föreslår Svenskt Näringsliv preciserade regler som ger Konkurrensverket större möjligheter att förhindra att företag slås ut av snedvridande konkurrens.

Tyvär är offentlig säljverksamhet som tränger undan privat näringsverksamhet ett vanligt förekommande problem, som särskilt drabbar små företag. Under de senaste fem åren har Konkurrensverket fått in mellan 62 och 110 klagomål om snedvridande konkurrens varje år. Även Svenskt Näringsliv får regelbundet frågor från bekymrade näringsidkare som har dessa problem.

Sedan 2010 finns bestämmelser i Konkurrenslagen som förbjuder kommuner och regioner att bedriva säljverksamheter som riskerar att begränsa eller snedvrida konkurrensen - såvida inte verksamheten har lagstöd. För staten så gäller motsvarande, men där kan endast ett konkurrensbegränsande tillvägagångssätt förbjudas om det inte går att försvara från allmän synpunkt. Tillsynsmyndighet och den som kan väcka talan i domstol är Konkurrensverket.

När de nya bestämmelserna trädde ikraft innebar det en påtaglig förbättring av näringslivets villkor. Många offentliga aktörer vidtog på frivillig basis åtgärder som minskade omfattningen av sådan säljverksamhet som innebar konkurrensproblem för privata aktörer. Det märktes inte minst i Svenskt Näringslivs mätningar av det lokala företagsklimatet, där indikatorn *konkurrens från kommunen* förbättrades avsevärt från det att bestämmelserna trädde ikraft.

Det offentliga har dock inte alltid varit villigt att svara upp mot bestämmelsernas intentioner, vilket föranlett ett antal rättsprocesser i domstol mellan Konkurrensverket och ett antal olika kommuner. Från att inledningsvis ha haft framgång i målen har Konkurrensverket över tid fått allt svårare att vinna dessa mål. Det beror bland annat på att domstolen har ställt mer omfattande beviskrav än vad lagstiftaren haft för avsikt, samt tillämpat ett snävare och mer kortsiktigt perspektiv på konkurrens än vad som är lämpligt. Konkurrensverket har därför behövt lägga ner allt mer tid på att utreda den här typen av ärenden, och varit tvungen att prioritera bort allt fler tips och klagomål.

Det gör att det nu finns behov av att vässa regelverket och tydliggöra intentionerna bakom 2010 års lagändring. Svenskt Näringsliv har låtit en före detta chefsjurist på Konkurrensverket, advokat Per Karlsson, utreda förslag på preciseringar av regelverket. De föreslagna ändringarna skulle ge Konkurrensverket större möjligheter att med proportionerliga utredningsresurser belysa hur offentliga säljverksamheter orsakar långsiktig skada på konkurrensförhållandena, och nå framgång i ärenden med stor betydelse för det lokala företagsklimatet. Förslagen innebär samtidigt att existerande regler och praxis för vad som utgör det offentliga uppdraget inte förändras.

Preciseringar av lagtexten

Med utgångspunkt i Per Karlssons utredning föreslår Svenskt Näringsliv följande tillägg och preciseringar av lagtexten:

- Förtydliga att det är de långsiktiga konkurrensförutsättningarna som ska bedömas. Ett kortsiktigt ökat konkurrenstryck från kompetensöverskridande offentlig säljverksamhet inte ska beaktas.
- En ny presumptionsregel införs: att kompetensöverskridande offentlig säljverksamhet har konkurrenssnedvridande effekter, givet en omsättning på minst två miljoner kronor. Någon viss marknadsandel krävs inte.
- En ny hjälpregel införs, med innebörden att det i avsaknad av särredovisning eller lämpliga metoder för att särskilja kompetensenlig verksamhet från den kompetensöverskridande så ska all omsättning av verksamheten räknas in i beloppet.
- Konkurrensverket ska ges möjlighet att skydda uppgiftslämnarens identitet i KOS-ärenden på samma sätt som i andra konkurrens mål, genom ändringar i Offentlighets- och sekretesslagen.

Ökade befogenheter för Konkurrensverket

Svenskt Näringsliv föreslår dessutom att Konkurrensverket ska ges beslutanderätt i ärenden om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Det innebär att Konkurrensverket kan fatta beslut i sådana ärenden i första instans, istället för att vända sig till domstol. Beslutet kan fortfarande överklagas till domstol. Denna ordning finns redan när det gäller förvärvsprövning, och regeringen föreslår i Ds 2020:3 Konkurrensverkets befogenheter att Konkurrensverket ska få beslutanderätt även i övriga konkurrens mål, och där få besluta om konkurrensskadeavgift och utredningsskadeavgift.

Förändringarna i Ds 2020:3 föreslås bl.a. av effektivitetsskäl. Samma effektivitetsskäl kan anföras även när det gäller offentlig säljverksamhet, och det vore mycket märkligt om just offentlig säljverksamhet var den enda del av konkurrenstillsynen där Konkurrensverket inte ges möjlighet att fatta egna beslut.